

KESKI-SUOMEN
ALUEELLISET
KEHITYSNÄKYMÄT

2|2023

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

KESKI-SUOMEN
ALUEELLISET
KEHITYSNÄKYMÄT

2|2023

GRAAFINEN SUUNNITTELU **JAN LUSTIG**
KUVAT **PÄIVI HAMARUS & JAN LUSTIG**

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

SISÄLLYSLUETTELO

YLEISKUVA ALUEEN TILANTEESTA JA NÄKYMISTÄ.....	4
ELINKEINOELÄMÄN TILANNE JA NÄKYMÄT	5
TYÖMARKKINOIDEN TILANNE JA NÄKYMÄT	11
KEHITYSSUUNTIA KOSKEVAT ARVIOT.....	13

YLEISKUVA ALUEEN TILANTEESTA JA NÄKYMISTÄ

Päivi Hamarus

Johtava asiantuntija

Keski-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

KESKI-SUOMI

Yleiskuva alueen tilanteesta ja näkymistä Keski-Suomen vahvuuksia ovat metsätalouteen pohjautuva biotalous sekä teknologiateollisuus, jotka ovat myös tärkeimmät vientisektorit. Näiden ympärille on rakentumassa myös kuituteollisuuden ekosysteemi ja siihen liittyvää teknologista osaamista. Jyväskylä on kyberpuolustuksen johtava osaamiskeskittymä Suomessa ja tavoitteena on kehittyä huippuluokan kansainväliseksi kyberturvallisuuden tutkimus- ja koulutuskeskukseksi. Esille on nostettu, että Jyväskylä voisi olla Naton osaamiskeskus, jonka alana olisi strateginen datan käsittely ja analysointi. Vahva ICT-alan koulutus ja yritystoiminta yhdistyy moniin toimialoihin ja luo elinvoimaa alueelle, esimerkiksi hyvinvointiin ja terveyteen.

Keski-Suomen väestömäärä väheni Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan 493 henkilöllä tammikesäkuussa 2023. Nettomaahanmuutto lisäsi väestömäärää jopa 680 henkilöllä. Valtaosassa kuntia maahanmuuttajien määrä ylitti maasta pois muuttaneiden määrän. Maahanmuuttajien määrää on lisännyt ukrainalaisten mahdollisuus hakea kotikuntaa. Yhdeksän Keski-Suomen kuntaa sai muuttovoittoa maan sisäisessä muuttoliikkeessä, vaikka koko maakunnan tasolla päädyttiin muuttotappioon. Luonnollinen väestömuutos oli vahvasti miinuksella ja syntyneiden määrä ylitti kuolleiden määrän vain kahdessa kunnassa.

Kuntatalous on kovilla. Väestökehityksen lisäksi taustalla ovat mm. kunta-alan palkkaratkaisut ja hyvinvointialueuudistuksen rahoitusmuutokset. Hyvinvointialueen alijäämä on 95,8 miljoonaa; alijäämää on kolmanneksi eniten hyvinvointialueiden joukossa asukasta kohden. Valtionosuusuudistus huolestuttaa: Keski-Suomen valtionosuudet (28 %) leikkautuvat huomattavasti Manner-Suomea (7 %) rajummin. Säästöjä haetaan palveluverkosta ja -tasosta. Saman aikaan kunnan palvelutason säilyttäminen on tärkeää myös väestökehityksen ja pito- ja vetovoiman näkökulmasta.

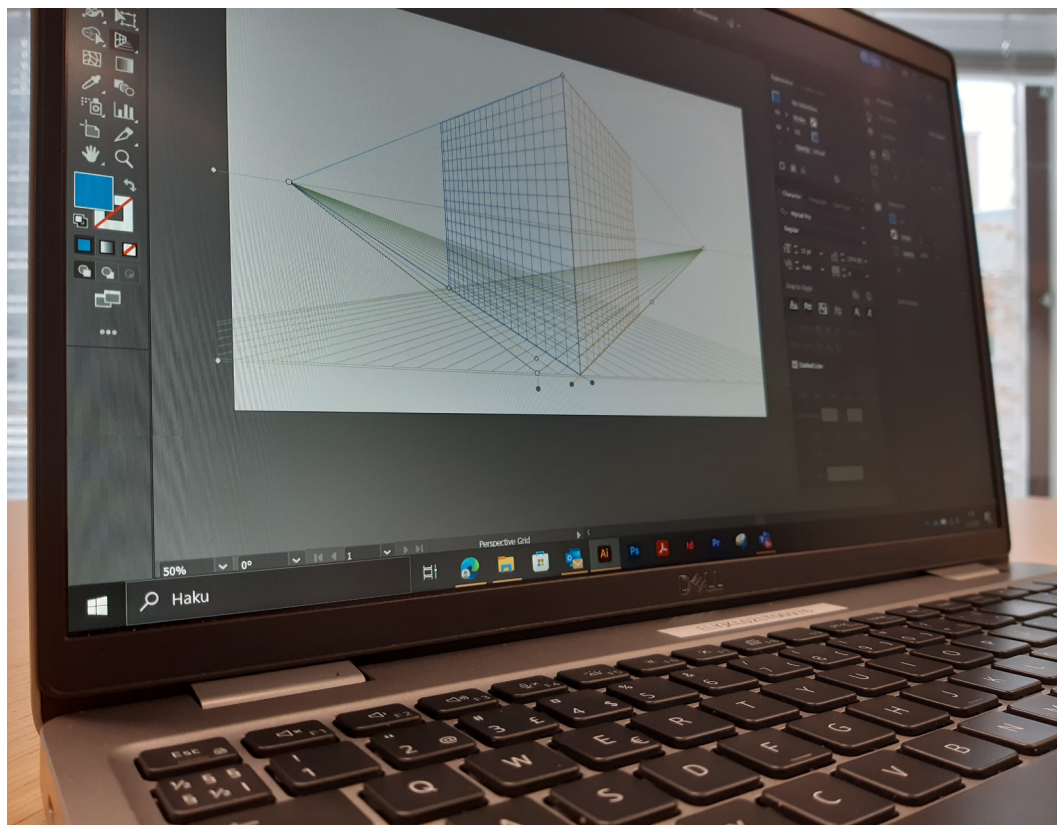
Saavutettavuuden näkökulmasta Keski-Suomelle on tärkeää maakuntalentojen säilyminen, erityisesti yritystoiminnan kannalta. Käynnissä olevat ja käynnistyvät tiehankkeet ovat suuruudeltaan noin 115 miljoonaa euroa, millä parannetaan liikenteen sujuvuutta valtateillä 4 ja 9 sekä hillitään korjausvelan kasvua päällystetyillä teillä.

ELINKEINOELÄMÄN TILANNE JA NÄKYMÄT

Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan on vaikuttanut suureen osaan yrityksistä negatiivisesti, vaikka jotkut ovat siitä hyötäneetkin. Vaikutukset ovat kohdistuneet tuotantokustannuksiin, markkinoiden heikentyneeseen kysyntään, yleiseen epävarmuuteen ja investointeihin. Energian ja raaka-aineiden hintojen nousussa on nyt tasaantumisen merkkejä, mutta tilalle on tullut inflaatio, korkeat korot ja vakuusvaatimukset sekä kuluttajien ostovoiman heikkeneminen.

Aikajanan mukaan Keski-Suomessa yritysten yhteenlaskettu liikevaihto kasvoi vuoden 2023 alkupuoliskolla 1,5 % edellisvuodesta, mutta vuoden toisella neljänneksellä liikevaihto kääntyi jo laskuun. Alkuvuoden kaksijakoisuus näkyi myös vientiliikevaihdon kehityksessä: vuoden ensimmäisen neljänneksen kasvua seurasi roima lasku. Erityisen nopea käänne edellisvuodesta tapahtui metsäteollisuudessa, jonka liikevaihdon kehitys painui reilusti miinukselle. Päätoimialoista yksityiset palvelut ja kaupan ala kasvattivat liikevaihtoaan tammi-kesäkuussa, teollisuudessa kasvu pysähtyi ja rakentamisen alalla liikevaihto laski edellisvuodesta.

Pk-barometrin mukaan liikevaihdon kasvuodotuksissa Keski-Suomi jää hieman valtakunnallisen keskiarvon alapuolelle, mutta seudulliset erot ovat isot. Pk-barometrin mukaan Keski-Suomen pk-yritysten suhdannenäkymät ovat parantuneet keväästä. Yleinen suhdannenäkymä on valtakunnallisen keskiarvon yläpuolella, samoin kannattavuus sekä arviot investoinneista ja innovaatioiden kehityksestä. Pk-sektorilla Keski-Suomen investointien arvon kehitys arvioidaan korkeimmaksi naapurimaakuntien joukossa ja se on valtakunnallisesti viiden parhaan alueen joukossa. Kauppa-lehden tilinpäätösselvityksen mukaan Keski-Suomessa yritysten vakavaraisuusaste oli hieman maan keskiarvon yläpuolella. Finnveran omistajanvaihdosten rahoitus oli vilkasta Keski-Suomessa. Vientiyriitysten kärkikohdemaita ovat Pk-barometrin mukaan Pohjoismaat ja muut EU-maat; uusia vientimarkkinoita on myös Yhdysvalloista ja Kanadasta. Perustettavien yritysten määrä on laskenut. Konkurssien määrässä ei ole tapahtunut suurta muutosta. Osa konkurseista aiheutuu koronan aikana hupenneista kassavaroista.

T&K-toimintaa on oman arvionsa mukaan runsaalla viidenneksellä keskisuomalaisista pk-yrityksistä. Enemmistöllä T&K-menojen osuus liikevaihdosta jää alle kolmen prosenttiin. 13 % Keski-Suomen pk-yrityksistä arvioi lisäävänsä T&K-toimintaa tänä vuonna. Keski-Suomessa on useita veturiyrityksiä, joilla on vahva oma TKI-toiminta, mikä heijastuu myös kasvuun ja investointeihin. Alihankintaketjuissa oleville pk-sektorin yrityksille oman TKI-toiminnan lisääminen loisi lisäarvoa ja vakautta muuttuviin suhdanteisiin. Toimialoitain tarkasteltuna metsäteollisuudessa tuotantomäärät laskivat kaikissa päätuoteryhmissä viime vuoden viimeisellä neljänneksellä verrattuna edellisvuoteen. Heikentyvä puun kysyntä vaikuttaa korjuumääriin, sahateollisuuteen ja edelleen moniin muihin sektoreihin. Metsä Groupin liike-tulos laski kartongin ja sellun kysynnän heikkenemisen takia. Taustalla oli mm. geopoliti-inen epävarmuus ja suhdanneherkkään alaan vaikuttanut alhainen kartongin kysyntä Euroopassa, missä korkea inflaatio on vaikuttanut kuluttajien ostokäyttäytymiseen ja edelleen pakkausmate-

riaalien kysyntään. Sellun kulutusta ovat vähentäneet Euroopan paperi- ja kartonkiteollisuuden matalat käyntiasteet. Kasvun hidastuminen on näkynyt hienoisena lomautusten määrän kasvuna. UPM:n Jämsänkosken tehtaalla on käynnissä lomautuksia, jotka koskevat ilmoitetusti 150 työntekijää. Lomautukset ovat näkyneet myös Äänekosken metsäteollisuuden keskittymässä, mutta toisaalta alueelle yhtä aikaa rakennetaan ja valmistaudutaan lähitulevaisuudessa satojen miljoonien investointeihin.

Metsä Wood päätti kesäkuussa uuden, rakennusteollisuuden käyttämiä palkki- ja levymateriaaleja valmistavan kertopuutehtaan rakentamisesta Äänekoskelle. Kerto® LVL-tuotteet pienentävät merkittävästi rakennusten hiilijalanjälkeä moniin muihin materiaaliveikkeitöihin verrattuna. Investoinnin arvo on 300 miljoonaa euroa. Tehtaan on arvioitu käynnistyvän loppuvuonna 2026. Kertopuun tuotannossa syntyvät sivuvirrat voidaan hyödyntää sataprosenttisesti, ja arvokkaasta raaka-aineesta saadaan suurin mahdollinen lisäarvo. Uuden tehtaan suorat työllisyysvaikutukset ovat noin 150 uutta työpaikkaa. Lisäksi uusi tehdas lisää noin 200 työpaikkaa suoraan arvoketjuunsa. Rakennusvaiheen työllisyysvaikutusten arvioidaan olevan 1 000 henkilötyövuotta.

Veolialle valmistuu Äänekoskelle Biometanolitehdas, joka on tekniikaltaan ensimmäinen lajiaan maailmassa. Tehdas jalostaa sellunvalmistuksessa sivutuotteena syntyvää raakametanolia polttoaineeksi kelpaavaksi biometanoliksi. Jalostamo käynnistyy ensi keväänä ja uutta tuotetta saadaan jo ensi kesänä. Kokonaisinvestointi on 50 miljoonaa.

Metsä Fibre ja teknologiayhtiö Andritz suunnittelevat tehdasalueelle noin 20 miljoonan euron investointia koelaitokseen, joka jalostaisi sellun valmistuksessa syntyvästä ligniinistä raaka-ainetta kemianteollisuudelle. Investoinnista päätettäneen vielä tämän vuoden aikana. Koelaitoksessa valmistettua ligniinituotetta voitaisiin hyödyntää esimerkiksi biopohjaisena betonin ja kipsin tehonotkistimena rakennusteollisuudessa. Ensivaiheessa haetaan tuotetta, joka korvaisi betonin ja kipsin valmistuksessa käytettäviä fossiilisia raaka-aineita. Samalla hanke tukee biotuotetehdaskonseptia, kun sivuvirrat pystytään hyödyntämään arvokkaiksi tuotteiksi.

Myös puupohjainen Kuura-tekstiilikuitu voi poikia tehdasinvestoinnin, jos tuotekehitys osoittaa investoinnin järkeväksi. Keski-Suomeen on kehkeytymässä kuituteollisuuden keskittymä.

Spinnova tutkii tekstiilikuidun valmistamista maatalouden jätevirroista. Yhtiön teknologiatarjontaa pyritään laajentamaan jauhatus- ja kuidunkierätysskomponenteilla, joita Spinnova-kuitua käyttävät tehtaat voisivat käyttää. Keski-Suomessa on useita pienempiä tekstiilialan yrityksiä.

Jämsän Kaipola Green Port Oy osti tehdasalueen UPM:ltä syksyllä 2021. Alueella on tähän mennessä laajimmin toiminut Kaipola Recycling, joka suunnitteli muoviohjlyn tuotantoa. Koetoiminta ylitti savukaasupäästöjen raja-arvon ja toiminta jouduttiin keskeyttämään ja yritys on haettu konkurssiin. Vaarana on, että tehdasalueen omistavaa Kaipola Green Port Oy:tä uhkaavat myös talousongelmat. Finnforel Oy kaavailee alueelle mittavaa kalankasvatustoimintaa. Kaipolan alue kiinnostaa kansainvälisiä sijoittajia ja alueella käydään neuvotteluita vihreän talouden toimenpiteistä, mm. energiaratkaisuista ja puukuidun hyödyntämisestä.

Rakennusalan alkanut hiipuminen näkyy osassa seutuja konkurssina, lomautuksina ja alan työttömyytenä. Toivottavaa on, että ilmiö ei leviäisi, mikä vaikuttaisi edelleen ostovoiman heikentymiseen ja kysynnän heikkenemisen myötä yritysten kannattavuuteen. Asuntokauppa käy hitaalla. Uusien

vapaarahoitteisten kerrostalojen rakentamista ei aloiteta loppuvuonna, sillä asuntoja uusista taloista on edelleen myymättä. Kasvu on hidasta ja nojaa toimitila- ja korjausrakentamiseen. Taustalla ovat kohonneet korot, inflaatio ja epävarmat taloudelliset näkymät. Kuntien taloudellinen ahdinko näkyy investointien lykkäämisinä. Honkarakenne antoi varoituksen tappiollisesta tuloksesta; yritys etsii Venäjän pysähtynyttä vientiä korvaavia markkinoita.

Rakentaminen ei ole yhteneväinen toimiala; osalla yrityksistä menee hyvin, vaikka tilauskannat ovat lyhentyneet. Yritykset, joiden tase on kunnossa, investoivat suunnitelmiensa mukaan. Seuduilla, joilla on paljon vapaa-ajan asutusta (esimerkiksi Joutsassa on 2700 vapaa-ajan asuntoa) pienillä toimijoilla riittää töitä mökkirakentamisessa ja erityisesti peruskorjauksessa. Keskimääräinen investointi uusiin liikekiinteistöihin 5,5 miljoonalla. Myös tieinfraan ja tuulipuistoihin liittyvä rakentaminen luo työtä. Samoin joitakin julkisia hankkeita on käynnistymässä, mm. Hippos-hankkeen ensimmäisen vaiheen 77 miljoonan rahoitus (liikuntakeskus ja pysäköintilaitos) on loppusuoralla. Tuulivoimapuistoja on toiminnassa, niitä rakennetaan ja kaavoitetaan eri puolille maakuntaa,

erityisesti niitä on pohjoisessa Keski-Suomessa. Keski-Suomessa on tällä hetkellä vireillä 15 tuulivoimaosayleiskaavaa ja lisäksi on tunnistettu 15 muuta hanketta, joissa kaavoitus ei ole vielä vireillä. Aurinkovoimahankkeita on meneillään 7 kappaletta, joista pääosa ns. hybridihankkeita yhdessä tuulivoiman kanssa. Myös erillisiä aurinkovoimahankkeita on suunnitteilla, mm. Jämsässä. Valmiita eli lainvoimaisia tuulivoimayleiskaavoja on 9 kappaletta, joissa kaikissa on joko rakenteilla tai tuotannossa oleva tuulivoimapuisto. Maakuntakaavassa 2040, joka on ehdotusvaiheessa, osoitetaan 19 maakunnallisesti merkittävää tuulivoimatuotantoon soveltuvaa aluetta. Potentiaalia tuulivoimatuotannon runsaaseen lisäämiseen on olemassa. Tuuli- ja aurinkovoimalainvestoinnit ovat merkittäviä myös kuntatalouden kannalta. Haasteena tuuli- ja aurinkovoiman lisäämiselle on valtakunnallisen sähköverkon kapasiteetti.

Kone- ja metalliteollisuudessa näkyy jonkin verran heikentynyt tilauskanta. Rakennusteollisuuden hiipunut kysyntä heijastuu jossain määrin metalliteollisuuteenkin. Valmet paransi tulostaan: liikevaihto kasvoi 38 % ja tilauskertymä oli alkuvuonna ennätysellinen. Markkinanäkymät ovat

lyhyellä aikavälillä hyvät tai tyydyttävät. Valmetin yritysostot ovat tärkeitä askelia eteenpäin. Tämän vuoden näkymien arvioidaan pysyvän ennallaan ja liikevaihdon ja tuloksen ennakoidaan kasvavan edellisvuoteen verrattuna.

Valtra on investoinut Suolahden traktoritehtaalle viime vuosina kymmeniä miljoonia ja laajentaa nyt voimansiirtotehdasta. Tämä tarkoittaa tuotantovoilymin kaksinkertaistamista ja 200 uuden työntekijän palkkaamista. Valtra investoi myös tutkimus- ja kehitystoimintaan: uusi validointikeskus otetaan käyttöön vuoden 2024 toisella puoliskolla. Merkittävä avaus on Toyotan rallitallin teknologiakeskuksen ja testireitin rakentuminen Jyväskylään. Keskuksessa valmistetaan autoja kilpailutoiminnan käyttöön, mutta kehitystyö hyödyntää myös siviiliautoja. Teknologiakeskus on Toyotan rallitallin toimintojen pääpaikka ainoana maailmassa. Uusi teknologiakeskus työllistäisi alkuun noin 200 henkeä ja jatkossa enemmänkin. Kaavoitus valmistuu ensi vuoden aikana.

Naton vaikutus ja geopoliittinen tilanne ovat lisäneet puolustukseen liittyvien tuotteiden kysyntää ja vahvistaneet siihen liittyvien yritysten toimintaa. Esimerkiksi Senop sai 30 miljoonan tilauksen

Puolustusvoimilta pimeätoimintavälineistä, joiden työllistävä vaikutus 90 htv vuosille 2023–2025. Jämsään on syntymässä ilmailuteollisuuden ympärille ekosysteemi alihankkijoineen. Jämsän Halliin liittyvällä Patrian F35-sopimuksella on merkittävät aluetaloudelliset vaikutukset. Alueelle rakennetaan teollisia tiloja, joissa Patria aloittaa parin vuoden kuluttua F35-hävittäjien eturungon kokoonpanon. Toisaalta muissa toiminnoissa Patrialla on lomautuksia heikentyneen tilauskannan vuoksi. Osaamisintensiivisiä yrityksiä on paljon ja ne ovat säästyneet suuremmilta notkahduksilta. Kehitys on ollut noususuuntaista, siitä huolimatta, että vuoden alkupuoliskolla kasvu oli aiempaa hitaampaa. Liikevaihdon lisäystä kertyi tammi-kesäkuussa 2,3 % ja henkilöstömäärän kasvua 3,2 %. Mm. ohjelmisto-osaajille on jatkuva kysyntää. KIBS-palveluihin heijastuu asiakasyritysten haasteet hiipuvassa taloudessa.

Kuluneen kesän sääolosuhteet olivat maatalouden näkökulmasta haasteelliset myös Keski-Suomessa. Alkukesän kuiva jakso kuritti viljakasvien sadonmuodostusta ja kesän ensimmäistä nurmisatoa. Keskikesän runsaat sateet eivät tilanetta enää korjanneet ja etenkin kevätiljojen satotaso jäi alhaiseksi. Viljelykasvien tuottajahinta on ollut alkuvuonna laskusuunnassa, kotieläintuotannossa hintataso on ollut hieman vakaampi. Tuottoihin verrattuna tuotantopanosten hintataso on kuitenkin edelleen korkea. Maatalouden kannattavuus todennäköisesti heikkenee edellisvuoteen verrattuna. Uusi CAP-rahoituskausi toi tänä

vuonna useita muutoksia viljelijätukijärjestelmään ja niiden valvontaan, mutta ei merkittäviä kokonaistaloudellisia muutoksia. Tukijärjestelmä ei korjaa markkinakehityksen vaikeuksia.

Keski-Suomessa maatalouden kilpailukyvyyn parantamiseen tähtääviä investointihankkeita on tullut alkuvuonna vireille vähemmän kuin keskimäärin Suomessa, kuten myös maatilojen sukupolenvaihdoksia. Maatalouden erityishaasteiden lisäksi Suomen talouden taantuman merkit heijastuvat muutenkin maaseudun elinkeinoihin. Metsätaloudessa raakapuun kantohintataso on ollut kesän aikana laskusuunnassa, mikä vaikuttaa metsäomistajien puunmyyntiaikomuksiin ja maaseudun tulovirtoihin. Maaseudun muun yritystoiminnan osalta näkymät ovat ehkä hieman valoisammat. Maaseudun yrityksille suunnattua kehittämisrahoitusta haettiin uuden EU-rahoituskauden ensimmäisellä hakujaksolla vilkkaasti, joskin syksyä kohti lähdetessä tahti näyttäisi rauhoittuvan. Yleisen suhdannetilanteen näkymät heijastuvat myös maaseutuyrittämiseen, mikä tuonee varovaisuutta investointisuunnitelmiin. Kustannuskriisi vaikeuttaa tilojen kehittämistä ja myös välttämättömien korvausinvestointien tekemistä. Huoltovarmuuden näkökulmasta pelkkä maatilojen hehtaari- ja tuotannon määrä eivät kerro todellista tilaa maatilojen uudistumiskyvystä.

Elintarvikeala on haasteissa, mikä johtuu raaka-ainoiden nousseista hinnoista sekä kohonneista kuljetuskustannuksista ja korkojen noususta.

Keski-Suomen matkailutulo on hyvässä kasvussa; taustalla on päivämatkailijoiden määrän kasvu. Yöpymisissä on päästy koronaa edeltävälle tasolle. Kansainvälinen matkailu on vielä vähän alavireinen, mutta kotimaan yöpyjien osuus korvasi tätä hyvällä kasvulla. Haasteena jatkossa on kotimaan matkailijoiden pitovoima.

Jämsän seudulle on perustettu uusia matkailu- ja ravintola-alan yrityksiä. Himokselle on rakennettu pitkäjänteisesti ja myönteinen vire ruokkii alueelle tehtäviä yksityisiä yhteensä yli 50 miljoonan investointeja: mm. Keskimäen investoi Jämsän Himokseen 25–30 miljoonaa maksavaan hotelliin ja Tobermore Oy rakennuttaa parhaillaan jouluksi valmistuvaa Williksi Länneksi nimettyä sisäliikuntahallia 7 miljoonalla eurolla.

Matkailun linkittyminen muuhun elinkeinotoimintaan ja ulospäin suuntautuva pr-toiminta ovat ratkaisevia digitaalisen palvelutuotannon ohella. Alan työntekijäpula vaikeuttaa edelleen yritysten toimintaa. Vapaa-ajan asumisen merkitys on suuri ja käytetty aika asunnoilla lisääntyy. Kestävä matkailu näkyy leirintäalueilla telttailijoiden määrän kasvuna.

Turbulenttisessa globaalissa tilanteessa ilmiöihin vaikuttavat tekijät ovat vaikutuksiltaan osin ristikkäisiä. Tämä haastaa tarkastelemaan isoa kuvaa ja keskinäisiä vaikutuksia onnistuneiden ratkaisujen löytämiseksi. Yhteistyö ja yhteinen tahotila korostuvat erityisesti tällaisessa tilanteessa.

TYÖMARKKINOIDEN TILANNE JA NÄKYMÄT

Heikentyvä taloustilanne on vaikuttanut Keski-Suomen työmarkkinatilanteeseen nostaten työttömyysastetta ja vähentäen avoimien työpaikkojen määrää vuoden takaiseen verrattuna. Syyskuussa 2023 Keski-Suomessa työttömien työnhakijoiden osuus oli 11,6 % työvoimasta. Kun lukuun ei sisällytetä lomautettuja, on työttömien määrä kasvanut edellisvuoden syyskuuhun nähden 700:lla. Koko-aikaisesti lomautettujen määrä taas on laskenut kevään korkeimmista luvuista selvästi, mutta edellisvuoden syyskuuhun nähden koko-aikaisesti lomautettujen määrä on yli kaksinkertaistunut. Syyskuussa 2023 oli hieman yli tuhat lomautettua. Lomautukset painottuvat metsä-, rakennus- ja teknologiateollisuuteen, jotka ovat suhdanneherkkiä aloja.

Keski-Suomen 22 kunnasta kymmenen saavutti alle 10 % työttömyyden, sen sijaan kuudessa kunnassa oli yli 12 % työttömyysaste. Kuntien väliset erot ovat keskenään isoja, esimerkiksi Kyyjärvellä työttömyysaste oli syyskuussa vain 5,5 %, kun taas Jyväskylän työttömyysaste oli 12,4 %. Yksi Jyväskylän haasteista on opiskelijakaupunkina pitovoiman lisääminen ja kouluttautuneiden osajien pitäminen paikkakunnalla.

Talouden laskusuhdanne on vähentänyt huomattavasti rekrytointitarvetta. Avoimien työpaikkojen määrä väheni syyskuuhun 2022 verrattuna 56,8 % ja uusia avoimia työpaikkoja on noin

1 000 vähemmän kuin vuosi sitten. Laaja-alaisesti työvoimasta on Keski-Suomessa ylitarjontaa, mutta toisaalta monella alalla on kuljettu kohti kysynnän ja tarjonnan tasapainoa. Suhdannehekillä aloilla talouden laskusuhdanne koettelee eniten. Rakennusalan haasteet ovat osaltaan lisänneet työttömien määrää ja useissa rakennusalan ammateissa onkin työvoiman ylitarjontaa. Rakennusalan haasteet säteilevät alihankintayrityksiin, joissa työmarkkinatilanne on niin ikään epävarma. Viennin haasteet ovat vähentäneet kysyntää erityisesti useilla teollisuuden aloilla, mikä näkyy alan avoimien työpaikkojen vähenemisenä.

Kohtaanto-ongelmaa on etenkin matkailu-, ravintola- ja majoitusalailla, mikä on ilmiönä valtakunnallinen, sekä useissa terveydenhoidon ammateissa, joissa on verrattain paljon työttömiä ja avoimia työpaikkoja. Toisaalta esimerkiksi sairaanhoitajista katsotaan olevan työvoimapulaa. Keski-Suomessa työvoimapulaa arvioidaan olevan edelleen myös esimerkiksi ICT-alalla, jolla kysyntää on esimerkiksi ohjelmistosuunnittelijoille. Talouden laskusuhdanteesta huolimatta suurin osa Keski-Suomen yrityksistä arvioikin henkilöstömääränsä pysyvän ennallaan tai kasvavan Kaupapakamarin kyselyn perusteella. Pidemmällä tähtäimellä monet keskisuomalaiset yritykset arvioivat työvoiman tarpeen kasvavan: yli 40 % yrityksistä arvioi tarvitsevansa 1–5 henkilöä lisää työvoimaa seuraavan viiden vuoden aikana. Talouden näky-

mien ennen pitkää parantuessa on siis syytä odottaa työvoiman kysynnän kasvua.

Pitkäaikaistyöttömien määrä on ollut nousussa kesällä toukokuusta 2023 lähtien, mutta nyt suunta näyttää kääntyneen laskuun. Vähintään vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä olleita oli syyskuussa noin 5200. Pitkäaikaistyöttömistä yli kaksi vuotta yhtäjaksoisesti työttömänä olleiden määrä on niin ikään laskenut. Keski-Suomessa pitkäaikaistyöttömiä kaikista työttömistä työnhakijoista on suhteellisesti hieman yli maan keskiarvon. Alle 25-vuotiaiden työttömien määrä on kasvanut edellisvuoden syyskuuhun nähden jonkin verran, muutoista on tullut 11,4 %. Ulkomaalaisten työttömien määrä on noussut syyskuussa 2023 vuodentakaiseen nähden 27,4 %. Kasvavan trendin taustalla on Venäjän hyökkäyssotaa sotaa paenneiden ukrainalaisten määrän kasvu. Työllistymisen esteenä on ennen kaikkea kielitaidon puute.

Talouden epävarmat näkymät, lisääntyneet konkurssit ja muutosneuvottelut vaikuttavat työmarkkinatilanteeseen negatiivisesti. Kuten elinkeinoelämän näkymistä kuitenkin käy ilmi, talouden epävarmuudesta huolimatta Keski-Suomessa on yrityksiä, jotka investoivat kehitykseen ja kasvuun ja luovat näin myös uusia työpaikkoja. Lisäksi työmarkkinoilla on useita aloja, joilla on kysyntää työvoimalle. Kun talous lähtee kasvuun, kysyntä kiihtyy.

KEHITYSSUUNTIA KOSKEVAT ARVIOT

Nykyhetki verrattuna vuoden takaiseen Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen

	NYT	6 KK-	12 KK-
Keski-Suomi			
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	0	0	+
Työvoiman saatavuus	0	0	0

Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (--) paljon heikompi

Jyväskylän seutukunta

Hankasalmi, Jyväskylä, Laukaa, Muurame, Petäjävesi, Toivakka, Uurainen

Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	-	-	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	-	-	+
Työvoiman saatavuus	0	+	-

Jämsä

Jämsä

Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	0	0	+
Työvoiman saatavuus	0	0	0

Keuruun seutukunta

Keuruu, Multia

Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	-	-	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	+	0
Työvoiman saatavuus	0	0	-

Joutsan seutukunta

Joutsa, Luhanka

Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	0	0	0
Työvoiman saatavuus	0	0	+

Saarijärven-Viitasaaren seutukunta

Kannonkoski, Karstula, Kinnula, Kivijärvi, Kyyjärvi, Pihtipudas, Saarijärvi, Viitasaari

Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	-	-	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	-	+
Työvoiman saatavuus	-	0	-

Äänekosken seutukunta

Konnevesi, Äänekoski

Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	0	+
Työvoiman saatavuus	0	0	0

LISÄTIETOJA

Päivi Hamarus

Johtava asiantuntija

Keski-Suomen ELY-keskus

+358 0295 024 657

etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

K E S K I - S U O M E N
ALUEELLISET
KEHITYSNÄKYMÄT

2|2023

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus